

דף לימוד

דף מקורות מלווה לידיעון 'גלובליזציה ולאומיות'

1

"ולכן הנה א-דני מעלה עליהם את מי הנקר, העצומים וקרבים את-מלך אשור, ואת כל כבודו;
ועלה על כל אפיקיו, והלה, על כל גדותיו, וסלף ביהודה שטף ועבר, עד צנאר יגיע;
והיה מטות כנפיו, מלא רחב ארצך עמנו אל"
ישעיהו ח' ז-ח

2

אם אתה מעוניין ביצירת תרבות אזרחית אוניברסלית,
אז מבחינתך לגלובליזציה יש תוצאה חיובית.
אבל אם יש לך בעיה עם זה שהתרבות האוניברסלית הזאת מיוצרת בבתי
האופנה או העיצוב של התאגידים הגדולים,
או אם אתה מעוניין לשמר את המסורת הייחודית שלך, אז הגלובליזציה היא איום מבחינתך.
כך גם בתחום החברתי:
אם אתה נמנה עם ה"וינרים" של הגלובליזציה,
אלה שיש להם את הכישורים והקשרים המתאימים, אז הגלובליזציה מתאימה לך;
אבל אם אתה נמנה עם ה"לוזרים" אלה שמאבדים את פרנסתם בגלל היצף
של עבודה זולה ולא מוגנת, אז הגלובליזציה רעה לך.
תלוי באיזה צד של הקפיטליזם הגלובלי אתה נמצא".
יורם הרפז ואורי רם, גלובליזציה בין האחדה לפירוק, הד החינוך דצמבר 2007.

3

"ספר בראשית מניח, אפוא, שבאופן טבעי,
העם, שהוא בבחינה משפחת שבטים שכל יחידיו מדברים באותה לשון-
ועשויים לראות ולדעת זה את זה כאחים ולנהוג כרעים –
הוא הקיבוץ החברתי הגדול ביותר,
שאפשר לקיים בו משטר שמבוסס על ערכי המוסר של הברית .
אליעזר שביד, 'הפילוסופיה של התנ"ך כיסוד תרבות ישראל, עמ' 81

דף לימוד

4

התפקיד הנובע ממצות צדקה הוא כה גדול וכה אחראי עד שרק פעולת הגומלין של שלושת הגורמים האלה הקהילות החברות והיחידים — יכלה להביא לידי קיומו (במונח 'קהילות' רש"ר הירש מתכוון לקהילות הפוליטיות המאורגנות, כגון המדינה) ספר דברים עם פירוש הרש"ר הירש, פרק ט"ו, פסוק ז', עמ' קעה. תוקפה של התביעה ממדינה כלשהי לכבד את זכויותיהם של אזרחיה מתרופף באופן ניכר כשמדובר בצדק חברתי, המניח שלכל אדם זכות "לרמת חיים המתאימה לבריאות ולרווחה שלו ושל משפחתו". לא זו בלבד שהאפשרות להבטיח אותה תלויה בתנאים משתנים (ובעיקר בקיומם של משאבים זמינים), היא רוכשת את התוקף המוסרי והמעשי שלה, יש שיאמרו, רק במסגרתה של קהילת משמעות המאופיינת במארג מורכב של שיתוף פעולה כלכלי, פוליטי ותרבותי בין חבריה. מארג זה אינו יכול להקיף את האנושות כולה, משום שרגש האחוה האנושי הולך ו"מתפוגג ככל שהוא הולך ומשתרע על פני העולם כולו". הוא אינו יכול להקיף את האנושות כולה משום שאין באפשרותו לספק אופק ערכי משותף לכלל בני אנוש שלאורו מתאפשרת הכרה הדדית בערך העצמי שלהם. אופק ערכי מסוג זה יכול להתפתח רק בין חבריה של קהילת משמעות הפועלת במרחב פיזי וסמלי תחום.

פרופ' יוסי יונה, המחאה החברתית: בין מוסר קומופוליטי לסולידריות גלובלית

5

אנשי ההר מביטים מנקרות הצורים שלהם במיאוס גובר והולך באנשי הים הנראים בעיניהם, נוכלים, חמקמקים ונהנתנים, חסרי עומק ושטופים בתאוות, מפולשים לכל רוח מצויה, הבאה מבחוץ להכתיב אופנות ומנהגים זרים. אנשי הים מרימים עיניים אל ההרים, ומתעבים את האנשים שם, הנראים להם קנאים, אלימים, אנשי ריב ומדון, ששים אלי קרב, המוכנים להקריב למען חלומות עיוועים את הכל. אנשי ההר חשים כי במרום שבתם הם קרובים לא-לוהים, הנעדר באופן בולט מהוויית הים והחול והחולין ופריעת המוסר שם למטה, אצל מי שמוכנים תמורת רווחי המסחר הגועש שלהם, אותו הם מנהלים בהנאה כה רבה, להקריב את כל הישן, היקר, ההיסטורי והא-לוהי. אנשי הים, גאים באנרגיות היצירתיות שלהם, ביכולתם להפיק ולהרוויח וליהנות, רואים באנשי ההר סגפנים, הזזים ושתלטנים, שיותר מדי ניצלו אותם כדי לממן את חלומות השווא שלהם. רוח רעה של ריב מנשבת בין הים לבין ההר, לעתים רוח של משטמה ומיאוס. זה עוד יגבר בשבוע הנורא הזה שבו יראו כולם את התמונות הקשות. חלק יביטו בהן בלב אטום, ולא ישנו כלום משטף חייהם, חלק ירגישו פצועים יותר ויותר למראה כל תמונה, למשמע כל זעקה. ההבדל הזה יעמיק את הריב, יעשה אותו מריר יותר, עטוף באכזבות הדדיות, פוגעני, שמח לאיד, מתנכר ומתנתק.

אמנון דנקנר, אנשי ההר ואנשי הים, מעריב 12/8/2005.

דף לימוד

6

היחס שלנו לבני-נח צריך להיות מוגדר, תוך התייחסות לשני גורמים:
ערכים כלליים אוניברסליים, השייכים לעולם של עבודה שפתוח בפני בני-נח,
א. הבלטה והדגשה של מושג בחירת-ישראל וקדושת ישראל.
ב. את השוני בין עולמו של היהודי לעולם הגוי ניתן לראות מנקודת ראות אחת כמעורה
בנתונים מטפיזיים, ומנקודת ראות אחרת - כפרי תהליכים היסטוריים. בכל מקרה,
מדובר בחילוק ובשוני בסיסי ובפער משמעותי מבחינה רוחנית. אבל בין זה לבין שלילה
וזלזול בעולמו הרוחני של הגוי - המרחק רב מאד.
נקודת המוצא שלנו חייבת להיות ראיית הגוי כיצור רוחני, כעובד השם, במישורים שונים, הן
בין אדם לחברו והן בין אדם למקום. מי שרואה את הדברים בצורה כמותית גסה, ומעמיד
תרי"ג מצוות מול שבע, עלול לחשוב שניתן לגוי רק משהו שיעלה אותו מעל מפלס
הברבריות, על מנת שלא "יטבע" לגמרי.
ואמנם, זוהי תפיסה, שלצערי אנחנו נתקלים בה אצל רבים בעולמנו. אבל גדולי ישראל ראו
את הדברים בצורה שונה לחלוטין..."

הרב אהרון ליכטנשטיין, היחס לנוכרי בתפיסה היהודית, שיחה לפרשת נח
<http://www.etzion.gush.net/vbm/archive/9-sichot/02noah.php>

7

יש אנשים, גם גויים, ששליחותם בהיסטוריה היא שליחות של יצירה –
יצירה ספרותית, יצירה מוסרית.
אנשים שאתה רואה בהם גדלות, גדלות הנפש, גדלות מוסרית.
איך אפשר שלא להתפעל מסמואל ג'ונסון?
אדם שהתחיל ברפש הלונדוני, והגיע לרמה של גמילות חסדים, שהלואי שאני הייתי מגיע
אליה.
וכי עליי להתעלם מכך, רק בגלל שהוא גוי?
כמה שיחות מוסר גלומות בסיום שירו של רוברט פרוסט
על אודות עובר אורח העוצר ליד יער בערב מושלג...
ובאיזה ריכוז ועצמת שלווה!
איזה שגב,
איזו יראת שמים והתמסרות משתקפים בשורה הנפלאה
החותמת את הסונטה של מילטון על עיוורונו!
מדוע עלי להתעלם מכך?"

הרב אהרון ליכטנשטיין, בתוך: חיים סבתו, באור פניך – שיחות עם הרב ליכטנשטיין, עמ' 84.

דף לימוד

8

לפי שאין התורה רוצה שתיבנה אהבת האנושות ,
אהבת האומה בדילוג על חובות הקרובים לך יותר :
היא לא תינטע בלב על ידי
עקירת קשרי אהבה טבעיים, אלא להיפך ;
הדרך לאהבת הזולת,
לאהבת האנושות שבחרה בה התורה היא בהרחבה מתמדת של
החוג שבו האדם נתון,
של אהבת הורים לילדיהם המתרחבת גם
על ילדי הזולת,
המתפשטת וכוללת לא רק קרובי משפחה,
אלא גם קרובים קרבת מקום, אשר בתוכם נזדמן לו לחיות,
ומכאן תתפשט ותתרחב האהבה על העם כולו , על האנושות כולה

נחמה ליבוביץ , עיונים חדשים בספר שמות בעקבות פרשנינו הראשונים והאחרונים, ספר שמות, עמ'
301.